

Zandmatras en kalvercrèche vriendelijk voor koeien

De meest koevriendelijke stal die er is. Dat moest de serrestal van de biologische melkveehouder André Mulder worden. En een paar unieke vindingen zullen daar aan bijdragen. De veehouder introduceert de kalvercrèche en het zandmatras.

Tekst en foto's: Gertjan Zevenbergen

Biologisch melkveehouder André Mulder: "Ik wilde de meest koevriendelijke stal bouwen die ik kon bedenken. Daarna heb ik pas naar de kosten gekeken."

Het moest de meest koevriendelijke stal worden die hij kon bedenken. Koeien mochten zichzelf niet bezeren. En daarbij keek de biologische melkveehouder André Mulder uit het Overijsselse Wijthmen, tussen Zwolle en Heino, niet naar de kosten. Althans, niet in eerste instantie. Zijn 35 Brown Swiss-koeien moesten in een serrestal rondstappen. Dat stond voor de melkveehouder drie jaar geleden al vast. Vooral de grote hoeveelheid licht die door de vaak open wanden en het lichtdoorlatende dak in de stal komt spreekt hem aan. "Een potstal is voor de koe de ideale stal, maar wat strogebruik en arbeid betreft voor mij zeker niet. En ik zit ook niet op die vaste mest te wachten", licht de melkveehouder toe. De U-vormige stal is volledig onderkelderd, met aan de westkant en de zuidkant een voer-

gang. Aan de oostkant is hij tegen de oude ligboxenstal gebouwd. De vloer is volledig vlak en bestaat uit betonplaten met op de kopse kanten, waar de twee schuiven niet kunnen komen, een roostervloertje.

▪ Kalvercrèche

Zodra je de stal binnenstapt, valt op dat de kalveren tussen de koeien door lopen. Voor menig biologische melkveehouder is dat al langer gewoon. In Mulder's oude stal ging het echter niet omdat de loopgangen te krap waren. In de nieuwe stal is dat anders. Tussen de dubbele rij boxen in het midden van de stal is een vrije ruimte van 2,20 meter. Op de betonnen vloer ligt lang stro en daarop lopen de kalveren. Een bordje vertelt de bezoekers en klanten van de boerderijwinkel die vanaf een twee meter brede gang – zonder glas – de

stal in kijken, dat dit de kalvercrèche is. De kalveren, die drie maanden gezoogd worden, kunnen hier voor hun moeder of pleegmoeder gaan liggen zonder gestoord te worden door de andere melkkoeien. Want hoewel de koeien niet in de crèche kunnen komen, kunnen de kalveren zelf wel tussen de boxen door de stal in. "Financieel levert de crèche nog niets op", weet de melkveehouder. "Maar het is zo mooi om de kalveren bij hun moeder te zien. Ik beleef daar plezier aan." Om de crèche uit te mesten kan Mulder met een trekker de stal inrijden. Daarvoor maakte hij een hek recht voor de crèche in de noordelijke wand van de stal.

▪ Zacht rubber

De loopgang tussen de binnenste dubbele rij boxen en de buitenste rij is drie meter groot en bedekt met zacht rubber. De zachtste soort die Mulder kon vinden. Zo zacht zelfs dat de koeien er op gaan liggen. Een probleempje waar nog een oplossing voor gevonden moet worden. De gang langs de voergang is vier meter breed. Breed genoeg om koeien te laten passeren als anderen staan te vreten. Maar geen overbodige luxe als de koeien straks hun horens mogen houden. Dat is ook de reden dat halverwege de dubbele rij een oversteek is te vinden. Als vluchtroute. Twee rooster-schuiven met touwen duwen de mest naar de afstort net buiten de stal waarna het in de kelder valt.

▪ Geen banden

Ook de ligboxen zijn uniek. Mulder wilde zijn koeien graag op zand laten liggen. Liefst het leemhoudende zand dat om zijn bedrijf is te vinden. Dat vormt zich naar de koe, waardoor

ze net zo lekker in de stal ligt als in de wei. Maar op veel bedrijven blijkt het een probleem om zand in de boxen en uit de mestkelder te houden. Uiteindelijk levert het ophopende zand in de kelder niet alleen minder mestopslag op, maar ook extra slijtage aan mestpompen en mixers. Verschillende veehouders bedachten al oplossingen om het zand in de boxen te houden; autobanden is er een van. Maar die oplossing ziet Mulder niet zitten, bang als hij is voor besmettingen met de *Klebsiella*-bacterie. "Dan moet je alle banden schoon maken. Dat is een vreselijk karwei." Daarom bedacht hij het zandmatras. Als eerste monteerde hij een 20 centimeter hoge zwarte plank van gerecycled landbouwplastic op de vloer. Het is de achterwand de ligboxen, die overigens voorzien zijn van de nieuwe pootloze, verende boxafdeling van Brouwers. Een schoftboom is er niet. Een schoftlint moet voorkomen dat de koeien hun kop te ver naar voren bewegen.

▪ Zandmatras

Tussen de verschillende kunststofplanken op de vloer is een kleine ruimte gelaten zodat ze nog kunnen uitzetten en werken. Aan de achterkant van deze bak maakte de veehouder een dik kunststofkleed vast met een kunststofstrip. Dit geweven kleed wordt gebruikt als omheining voor struisvogels en het heeft veel weg van een kuilkleed, maar is beduidend sterker. Duur is het met een prijs van 1,50 euro per vierkante meter niet. In de bak stortte Mulder een tien tot twaalf centimeter dikke laag zand, dat dus voor een klein deel op het kleed ligt. Daarna sloeg hij het kleed, over het zand, naar voren en schroefde het ook voorin de box met strips om de dertig cen-

De kalvercrèche maakt de serrestal van Mulder uniek. Kalveren kunnen op lang stro voor hun moeder liggen, zonder gestoord te worden door de andere melkkoeien.

timeter vast, zodat het kleed op zijn plaats blijft als de koeien er op liggen en staan. Om het meeste vocht te absorberen en de koeien schoon te houden strooit de veehouder dagelijks een flinke laag gehakseld stro in de 53 boxen van elk 1,08 meter breed. Het zand kan naar alle kanten bewegen en de koeien kunnen dus een ligbed maken. Mulder is niet bang dat het bed te hard wordt. "In de wei bestaat dat probleem ook niet." Maar als het moet dan kunnen de strips altijd los...

▪ Vertraging

Uiteindelijk kost de nieuwe stal met zijn 55 ligboxen 3.500 tot 4.000 euro per dierplaats. En dat is niet goedkoop. Niet dat de zelfbedachte welzijnsvriendelijke maatregelen de stal zo duur maakten. Nee, daar zorgde de brandweer voor. Mulder's stal staat namelijk binnen een straal van 15 meter van andere bebouwing. En daardoor moesten brandvertragende materialen worden toegepast bij de bouw van de stal. Wilde de veehouder de 4,50 meter hoge, 22,5 meter brede en 32,5 meter lange stal liefst rondom van gaas voorzien, de brandweer stak daar een stokje voor. Nicosyldoek maakte plaats voor zwaar brandvertragend zeildoek dat niet met de hand maar met een elektrolier opgerold moet worden. "We konden wel een brandvertragende gaasvariant gebruiken, maar die is niet UV-bestendig en verslijt dus sneller", vertelt de veehouder. Op de eerste twaalf meter van het dak, ligt een zeil van teflon en glasvezel. Met een prijs van 15 euro per meter tien keer zo duur als het schaduwfolie waar Mulder van tevoren mee rekende. Het dak werd er 5.000 euro duurder door en het houdt meer licht buiten. Het hele project werd door de vlamvertragende eisen tussen 11.000 en 13.000 euro duurder dan gepland. En het vertrapte de bouw met ongeveer vijftien maanden. ■

Planken van gerecycled kunststof (links) en het er over gespannen zogenoemde struisvogel-doek (rechts) houden het zand in de ligboxen.

